

РЕФОРМУВАННЯ ДЕПОЗИТАРНОЇ СИСТЕМИ ЯК НЕОБХІДНА ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день економіка України потребує активних кроків, щодо структурного реформування вітчизняного фондового ринку, який виступає як найбільш ефективний механізм перерозподілу фінансових ресурсів на користь реального сектору.

На відміну від європейських країн, де існує єдина система фондової торгівлі, організований фондовий ринок України характеризується розпорошеністю та не має єдиної торговельної платформи. Необхідна структурна перебудова економіки, вдосконалення законодавчої бази, поліпшення процесу розкриття інформації на основі загальносвітових стандартів, що стає можливим лише за умови активізації участі держави.

Вирішення цього завдання значною мірою залежить від розбудови інфраструктури вітчизняного фондового ринку, елементом якого виступає національна депозитарна система.

В Україні функціонує дворівнева депозитарна система:

- нижній рівень – зберігачі та реєстратори, що обслуговують цінні папери;
- верхній рівень поділено між трьома учасниками: НБУ, НДУ та ВДЦП [1].

Національний банк України (НБУ): Структурний підрозділ НБУ виконує депозитарне обслуговування операцій з державними цінними паперами. «Депозитарій НБУ» не є юридичною особою і не має ліцензії на ведення діяльності з надання депозитарних послуг.

Національний депозитарій України (НДУ): створений у 1999 році. Частка уряду України складає 86% та управляється НКЦПФР, а пакет у понад 10% контролює приватна особа. НДУ має державну монополію на відкриття і ведення кореспондентських рахунків і ліцензію на повний спектр депозитарних послуг, але за оцінками експертів займає лише 10% ринку. Протягом 10 років НДУ отримав з державного бюджету фінансування на суму понад 60 млн. гривень.

Всеукраїнський депозитарій цінних паперів (ВДЦП): створений у 2009 році на базі колишнього депозитарію МФС (створеного у 1997 році) з приватною формою власності. ВДЦП наразі обслуговує 90% усіх трансакцій з цінними паперами в Україні. Частка НБУ складає 25%, а рештою акціонерного капіталу ВДЦП володіють приватні учасники ринку, причому частка кожного з них не перевищує 5%. Операційна діяльність ВДЦП здійснюється згідно найкращої міжнародної практики, однак ВДЦП не має можливості обслуговувати угоди з цінними паперами через кореспондентські рахунки у зарубіжних центральних депозитаріях цінних паперів [2].

Таблиця 1

Статистичні данні щодо обсягів операцій НДУ та ВДЦП на 01.01.2012 [3, 4]

	<i>Кількість випусків ЦП, що обслуговуються</i>	<i>Кількість договорів укладених з Емітентами</i>	<i>Кількість договорів укладених зі Зберігачем</i>	<i>Кількість операцій за договорами, щодо ЦП, укладеними на фондових біржах</i>	<i>Обсяг депозитарних активів, млн. грн</i>	<i>Надані облікові реєстри</i>
НДУ	4261	4470	303	38750	193526	8614
ВДЦП	9479	6221	410	1090343	569867	17 727

Виходячи з наведених у табл. 1 даних можна зробити висновок, що на сьогоднішній день в Україні існують фактично два депозитарії, більшість функцій та послуг яких аналогічні, але кожен з них має певні недоліки.

У світовій практиці функціонування фондового ринку ключовим інститутом депозитарної системи є центральний депозитарій країни.

Значення центрального депозитарію цінних паперів полягає в зберіганні цінних паперів, захисті інформації щодо права власності на цінні папери, забезпечення впевненості інвесторів

щодо реалізації їх права власності; виконанні розрахунково-клірингового обслуговування усіх угод з корпоративними та державними цінними паперами; сприянні надходженню інвестицій до України через встановлення кореспондентських рахунків з іноземними центральними депозитаріями цінних паперів.

Центральний депозитарій буде створено на базі НДУ. Законом встановлено мінімальні вимоги до статутного капіталу Центрального депозитарію (100 млн. грн.). Частка НБУ повинна становити не менше 25% + 1 акція.

На базі ВДЦП буде створено Центральний розрахунковий центр, а отже НБУ на невизначений термін зможе повністю контролювати фондовий ринок України, через створення двох вищезазначених установ [5].

На нашу думку така політика дещо суперечить загально прийнятій у світі, оскільки переважна більшість Центральних депозитаріїв є саме приватними установами, діяльність яких чітко визначена законодавчо. Але на сьогоднішній день в умовах нестабільності, що характерна для України, можливість для НБУ проводити свою політику швидко та без перепон, може бути саме тим фактором подальшого стабільного розвитку, якого не вистачало в останні роки.

Література

1. *Цінні папери : [підруч.] / [В. Д. Базилевич, В. М. Шелудько, Н. В. Ковтун та ін.] ; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2011. – 1094 с.*
2. *USAID: Центральні депозитарії цінних паперів: Ключові фактори 21.02.2011*
3. *Річний звіт 2011 ПрАТ «ВДЦП»*
4. *Річний звіт 2011 ПАТ «НДУ»*
5. *Закон України «Про депозитарну систему України» Із змінами і доповненнями, внесеними Кримінальним процесуальним кодексом України від 13 квітня 2012 року N 4651-VI.*

Вікторія БОНДАРЧУК

Тернопільський національний економічний університет

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Кошти, що виділяються з бюджету України на утримання бюджетних установ повинні використовуватись ефективно і економно, за цільовим призначенням. Таке використання коштів у бюджетних установах в значній мірі залежить від управління фінансово-господарською діяльністю, яке ґрунтується на інформації державного фінансового контролю.

В умовах фінансової кризи, в бюджетній системі відчутний дефіцит коштів. Фінансове забезпечення бюджетних закладів здійснюється у обмежених розмірах, що значно ускладнює їхнє функціонування.

Згідно з п. 6 ст. 2 Бюджетного Кодексу України бюджетна установа – це орган, установа чи організація, визначена Конституцією України, а також установа чи організація, створена у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування, яка повністю утримується за рахунок відповідного державного бюджету чи місцевих бюджетів. Бюджетні установи є неприбутковими [1].

Кожна бюджетна установа здійснює свою діяльність за допомогою використання фінансових ресурсів. Фінансові ресурси бюджетних установ і організацій являють собою грошові кошти, які виділені з бюджетів різних рівнів та мобілізовані установами з різних джерел для здійснення і розширення своєї діяльності. Для цільового та ефективного використання фінансових ресурсів здійснюється державний фінансовий контроль у бюджетних установах.

Державний фінансовий контроль – комплекс цілеспрямованих заходів органів, їх підрозділів чи службових осіб, які здійснюють державний фінансовий контроль у межах повноважень, встановлених законодавством України, з метою упередження, виявлення та припинення фінансових правопорушень на підконтрольному об'єкті щодо його фінансово-